

УДК 159.9

Віхляєва Я.Є.¹, Комащенко А.Т.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. СН-118 НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Актуальність проблеми дослідження пам'яті молодших школярів на сьогоднішній день є соціально значимою. Пам'ять – це найважливіша, визначальна характеристика психічного життя особистості. Ніяка актуальна дія немислима поза процесами пам'яті, бо протікання будь-якого психічного акту передбачає утримання його елементів для скріплення з наступним. Без цього неможливий розвиток людини.

Пам'ять у дитячому віці, є однією з центральних, основних психічних функцій, залежно від яких будуються всі інші функції. З точки часу психічного розвитку: не мислення, і, зокрема, не абстрактне мислення, стоїть на початку розвитку, визначальним моментом на початку розвитку є пам'ять дитини. Тому розвиток пам'яті у дітей, особливо в молодшому шкільному віці, є актуальною проблемою, адже навчальна діяльність висуває для дитини все нові вимоги.

Пам'ять – це складний психічний процес, що складається з декількох приватних процесів, пов'язаних один з одним. Пам'ять необхідна людині, – вона дозволяє йому накопичувати, зберігати і згодом використовувати особистий життєвий досвід, в ній зберігаються знання і навички.

Вивчення розвитку пам'яті молодших школярів були предметом дослідження А.О. Смірнова, С.Т. Бархатової, Т.В. Єгорової, П.І. Зінченка, Г.К. Середи, М.Н. Шардакова, О.В. Скрипченка, В.В. Волошиної, В.І. Самохвалової, Е.А. Фарапонової та інших. В результаті вчені прийшли до висновку, що розвиток пам'яті у молодшому шкільному віці є активним та якісним процесом зі своїми особливостями. Якщо першокласники краще запам'ятовують зовнішньо яскраві предмети та емоційно насичені розповіді, події та описи, на практиці вони ще не вміють використовувати елементарні мнемічні прийоми, для полегшення запам'ятання, то учні другого та третього класів уже володіють прийомами смислової обробки матеріалу і самоконтролю при заучуванні.

Види пам'яті виділяють за такими критеріями:

1) залежно від того, що запам'ятовується і відтворюється, яка діяльність переважає, пам'ять розподіляють на рухову, емоційну, образну, словесно-логічну;

2) за тривалістю закріплення і збереження матеріалу – на короткочасну й довготривалу;

3) залежно від того, як процеси пам'яті включаються у структуру діяльності, як вони пов'язані з її цілями та засобами, – на мимовільну й довільну;

4) за усвідомленням змісту матеріалу пам'яті – на смислову й механічну.

Пам'ять у дітей молодшого шкільного віку розвивається у двох напрямках – довільності і усвідомлення. Діти мимовільно запам'ятовують учбовий матеріал, який є цікавим для них і подається в формі гри, а також пов'язаний з яскравими наглядними посібниками або образами, спогадами.

Молодший шкільний вік є сенситивним періодом для розвитку пам'яті, коли особливо динамічно змінюється співвідношення мимовільного й довільного запам'ятовування. Інтенсивно розвивається довільна пам'ять, хоча мимовільна теж активно використовується. Довільне запам'ятовування буває найпродуктивнішим тоді, коли запам'ятовуваний матеріал стає змістом діяльності школярів. Під впливом навчання у цьому віці активно формується логічна пам'ять, яка відіграє основну роль у засвоєнні знань.

У молодшому шкільному віці зростає продуктивність, міцність і точність запам'ятовування навчального матеріалу. Зумовлено це, зокрема, оволодінням учнями більш досконалішими мнемонічними прийомами.

Учні початкових класів засвоюють різні стратегії (прийоми), які допомагають запам'ятати матеріал. Найважливішими прийомами керування пам'яттю є повторення, організування матеріалу, семантичне оброблення інформації, створення мислених образів, пошук інформації в пам'яті.

На розвиток пам'яті у молодших школярів впливають не тільки притаманні тенденції вікових закономірностей пам'яті, а й методи і способи роботи учителя, змістовна і структурна побудова підручників, навчальних посібників. Чітке структурування учбового матеріалу на уроці, системність в організації навчальної діяльності учнів, послідовність інформаційного матеріалу, логіка його викладу на уроці суттєво впливає на розвиток пам'яті у молодших школярів.

Ми вважаємо, що для розвитку пам'яті в учнівській молоді потрібно виховувати передусім позитивні мотиви до навчання і праці, любов до знань і трудової діяльності, зацікавленість у результатах діяльності та почуття відповідальності за виконання своїх обов'язків. Тільки повноцінна діяльність особистості сприяє розвитку доброї пам'яті. Інтерес, зацікавленість, активне ставлення до діяльності сприяють мимовільному запам'ятовуванню. Дуже важливо розвивати пам'ять і робити це систематично, а також знати індивідуальні особливості. Корекція пам'яті передбачає не тільки дії учня, а й використання вчителем різних форм, методів і засобів навчання.